

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 7 december 2017
(OR. en)

15563/17

SOC 802
EMPL 613
ECOFIN 1106
SAN 460
EDUC 451

RESULTAAT BESPREKINGEN

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
d.d.:	7 december 2017
aan:	de delegaties

nr. vorig doc.:	14636/17
-----------------	----------

Betreft:	Versterken van gemeenschapsgebaseerde ondersteuning en zorg voor zelfstandig leven - Conclusies van de Raad
----------	--

Voor de delegaties gaan hierbij de conclusies van de Raad getiteld "Versterken van gemeenschapsgebaseerde ondersteuning en zorg voor zelfstandig leven", die op 7 december 2017 zijn aangenomen in de 3569e zitting van de Raad Epsco.

Versterken van gemeenschapsgebaseerde¹ ondersteuning en zorg voor zelfstandig leven
Conclusies van de Raad

GELET OP HET VOLGENDE

1. Het bevorderen van economische en sociale samenhang, het bestrijden van sociale uitsluiting en discriminatie en het bevorderen van een hoog niveau van werkgelegenheid en sociale bescherming zijn doelstellingen van de Europese Unie, die in de Verdragen zijn verankerd. In het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is voorts bepaald dat de EU-instellingen, alsmede de lidstaten, bij de tenuitvoerlegging van het Unierecht de persoonlijke, maatschappelijke, politieke, economische en sociale rechten moeten eerbiedigen;
2. De Europese Unie is niet louter een unie van haar lidstaten, maar een unie van de volkeren van haar lidstaten. Alle mensen worden gelijk in waardigheid en rechten geboren, en al het leven is van gelijke waarde. Mensen met bepaalde uitdagingen, moeilijkheden en nadelen moet de mogelijkheid worden geboden om te genieten en gebruik te maken van op behoeften gebaseerde ondersteuning die hun actieve participatie in de samenleving en op de arbeidsmarkt bevordert. Om personen ertoe in staat te stellen hun volledige potentieel waar te maken, zodat zij een actieve rol kunnen spelen in het sociale en economische leven, moet hun op kritieke momenten in hun leven steun worden geboden;
3. De Europese Unie en haar lidstaten hebben zich zichtbaar ingezet voor de bescherming van de rechten van kwetsbare personen en voor het bevorderen van zelfstandig leven en betrokkenheid van de gemeenschap, onder meer door de ratificatie van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap, waarin het gelijke recht van alle personen met een handicap om zelfstandig te leven en in de gemeenschap te worden opgenomen, met dezelfde keuzemogelijkheden als anderen, wordt erkend;

¹ In het verband van deze conclusies van de Raad moet de term "gemeenschapsgebaseerd" worden begrepen in de geest van de gemeenschappelijke Europese richtsnoeren inzake de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapsgebaseerde zorg.

MET DE NADRUK OP HET VOLGENDE

4. De toekomst van het Europees sociaal en arbeidsmarktbeleid wordt in het bijzonder vormgegeven en beïnvloed door demografische tendensen, de digitalisering van de economie, de snelheid en de omvang van veranderingen in het arbeidsbestel en verschillende crises;
5. De gedeelde Europese waarden menselijke waardigheid, gelijkheid en eerbiediging van de mensenrechten moeten een leidraad vormen voor onze samenlevingen, deel uitmaken van de verdere ontwikkeling van sociale modellen en de grondslag bieden voor structuren op maat van de 21e eeuw. De lidstaten, hun overheidsinstanties, de EU-instellingen, de sociale partners en het maatschappelijk middenveld op alle niveaus delen, in overeenstemming met hun bevoegdheden, de verantwoordelijkheid voor het streven naar een welvarender en rechtvaardiger Europa, waarin economische en sociale ontwikkelingen hand in hand gaan;
6. Hoewel de juridische verantwoordelijkheid en bevoegdheid voor sociaal beleid voornamelijk bij de lidstaten ligt en de uitvoering van passende hervormingen van zorgstelsels op nationaal niveau moet plaatsvinden, kan een breder debat op EU-niveau in het kader van de open coördinatiemethode een solide bijdrage leveren aan de ontwikkeling van gemeenschappelijke benaderingen. De Europese pijler van sociale rechten, die uitdrukking geeft aan een aantal kernbeginselen en -rechten, waaronder het recht op betaalbare en hoogwaardige langdurige zorg, spoort met die opvatting;
7. De succesvolle ontwikkeling van een welvaartsstaat vergt een slimme wisselwerking tussen sociaal en economisch beleid, stimulansen voor innovatie en ondernemerschap, en investeringen in menselijk kapitaal en in de arbeids- en leefomgeving. Miljoenen mensen kunnen hun potentieel nog steeds niet realiseren vanwege persoonlijke, maatschappelijke en institutionele beperkingen, die het mensen moeilijker maken een zelfstandig leven te leiden. Het beleid moet, naast het verstrekken van financiële bescherming tegen grote sociale risico's, toegespitst zijn op maatregelen die zijn gericht op het meer activeren en empoweren van mensen van alle leeftijden, van kinderen tot ouderen;

8. Het individu moet autonoom kunnen beslissen over de zorgomstandigheden en die keuze moet worden geëerbiedigd. Er is een mentaliteitswijziging nodig om ervoor te zorgen dat het beginsel dat iedereen het recht heeft zelfstandig binnen zijn eigen gemeenschap te leven, een actieve rol in de samenleving te vervullen en deel te nemen aan beslissingen over zijn leven, breder wordt aanvaard. In dit verband speelt werkgelegenheid voor personen met een handicap en oudere werknemers een cruciale rol om te waarborgen dat iedereen zich ten volle kan ontplooien;
9. Hoewel er in de Unie nog steeds een groot aantal aparte wooninstellingen bestaat, is er in de lidstaten een duidelijke en aanzienlijke verschuiving in de richting van gemeenschapsgebaseerde ondersteunings- en zorgmogelijkheden. Het is echter duidelijk dat de omvang en het aantal van de bestaande wooninstellingen niet kunnen worden verminderd voordat er betaalbare en hoogwaardige gemeenschapsgebaseerde alternatieven voorhanden zijn. Er moet worden voorzien in een duidelijke strategie en aanzienlijke investeringen om moderne hoogwaardige gemeenschapsgebaseerde diensten te ontwikkelen en zorgverstrekkers, vooral mantelzorgers, meer steun te verlenen. Het accent moet met name liggen op het scheppen en uitbreiden van de mogelijkheden voor een zelfstandig en actief leven door op alle relevante gebieden prioriteit te geven aan meer empowerment van mensen. De overblijvende wooninstellingen moeten de autonomie van de bewoners ondersteunen, hoogwaardige gepersonaliseerde zorg bieden en met name voorzien in de behoeften van afhankelijke personen voor wie gemeenschapsgebaseerde zorg niet de voorkeursoptie is. Het is van essentieel belang te zorgen voor veiligheid, waardigheid en een niet-discriminerende omgeving in alle zorgomstandigheden;
10. Op het gebied van zelfstandig leven en gemeenschapsgebaseerde zorg en ondersteuning moet stelselmatig rekening worden gehouden met de genderdimensie. Aangezien een aanzienlijk deel van de zorg door informele mantelzorgers, voor het merendeel vrouwen, wordt verstrekt, is het enerzijds belangrijk onbetaalde zorgtaken ruimere erkenning te geven. Er moet ook steun worden geboden voor een betere combinatie van zorgtaken met betaald werk gedurende het hele leven van mannen en vrouwen, met het oog op een gelijkere onderlinge verdeling van de zorgtaken. Anderzijds moet strijd worden geleverd tegen de loonkloof tussen mannen en vrouwen en genderstereotypen in betaalde banen, zodat bijvoorbeeld meer mannen worden aangespoord om in de zorgsector te werken;

11. Er moet worden ingezet op innovatie, onder meer in de vorm van ICT-oplossingen, om de kwaliteit van gemeenschapsgebaseerde ondersteuning en zorg te verbeteren. Nieuwe en creatieve oplossingen hoeven evenwel niet noodzakelijk op technologische vernieuwingen te stoelen. Ze kunnen ook voortkomen uit sociale innovaties zoals cocreatie, de deeleconomie en de ontwikkeling van persoonsgerichte dienstverlening;
12. De Europese structuur- en investeringsfondsen (ESIF) leveren een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van hervormingen. Zij steunen de sociale economie en waarborgen een doeltreffendere beleidsuitvoering. De programmeringsperiode 2014-2020 biedt een uitgelezen kans om het Europees Sociaal Fonds, het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling gericht aan te wenden om steun te verlenen aan de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapsgebaseerde zorg in het kader van de thematische doelstelling van het bevorderen van sociale inclusie en de bestrijding van armoede. In dit verband hebben verscheidene lidstaten in het kader van de meest relevante investeringsprioriteiten respectieve beleidsalternatieven gepland;

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

- VERZOEKT DE COMMISSIE

13. het debat aan te zwengelen en sturing te geven aan grondig beraad over de meest actuele vraagstukken in verband met de overgang naar gemeenschapsgebaseerde diensten en de praktische toepassing van de gemeenschappelijke Europese richtsnoeren inzake de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapsgebaseerde zorg en de toolkit voor de besteding van de middelen van de Europese Unie met dit doel te faciliteren;
14. door te gaan met het verbeteren van de uitwisseling van empirisch onderbouwde en innovatieve oplossingen, veelbelovende praktijken en deskundigheid tussen de lidstaten, deskundigen en het maatschappelijk middenveld, teneinde de verlening van gemeenschapsgebaseerde diensten uit te breiden;
15. door te gaan met haar analyse van collectieve huishoudens en de lidstaten en Eurostat aan te sporen na te gaan of het, rekening houdend met de kosten en middelen, mogelijk is om in het kader van verkennende studies van Eurostat onderzoek te doen naar de haalbaarheid van het opnemen van collectieve huishoudens in de enquêtes of andere geschikte gegevensbronnen;

16. door te gaan met de steun voor structurele hervormingen en testen van nieuwe dienstverleningsmodellen en -instrumenten, door bijvoorbeeld financiering te verstrekken voor vernieuwingen en startende ondernemingen die de ontwikkeling van gemeenschapsgebaseerde ondersteuning en zorg versnellen, en de mogelijkheden voor zelfstandig leven te bevorderen middels het gebruik van de ESIF, het steunprogramma voor structurele hervormingen en andere passende financieringsregelingen (bv. het programma van de Europese Unie voor werkgelegenheid en sociale innovatie (EaSI) en Horizon 2020);

- **VERZOEKT DE COMMISSIE EN DE LIDSTATEN, overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden en rekening houdend met de specifieke nationale situaties**

17. met het oog op bewustmaking een open publiek debat op gang te brengen over het verbeteren van de beschikbaarheid van gemeenschapsgebaseerde ondersteunings- en zorgmogelijkheden, en de vinger aan de pols van de publieke opinie te houden. actief deel te nemen aan het publiek debat en er de media, deskundigen, het maatschappelijk middenveld, gemeenschappen en doelgroepen bij te betrekken, de inspanningen met lokale gemeenschappen om stigma's en taboes weg te nemen te bevorderen, waargenomen risico's aan te pakken, tot een gemeenschappelijke verstandhouding en wederzijds respect te komen, en alle belanghebbenden voor te bereiden op de ontwikkeling en verbetering van gemeenschapsgebaseerde diensten;

18. de monitoring van het gebruik van de ESIF en andere relevante EU-financieringsmechanismen ter bevordering van de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapsgebaseerde zorg van nabij te volgen;

- **VERZOEKT DE LIDSTATEN, rekening houdend met hun specifieke situaties**

19. stappen te ondernemen, in voorkomend geval, om de afhankelijkheid van institutionele zorg te verminderen, in alle zorgomstandigheden een zelfstandig-levenbenadering te ontwikkelen en vaart te zetten achter de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapsgebaseerde zorg door het aanmoedigen en propageren van thuis wonen en het verlenen van hoogwaardige ondersteuning en door het garanderen van een grotere participatie van de betrokkenen in de besluitvorming;

20. de ontwikkeling van gemeenschapsgebaseerde diensten te verbeteren naargelang de behoeften van de betrokkenen en hun onmiddellijke omgeving;
21. door te gaan met het in staat stellen van hun bevoegde instanties om vernieuwende ondersteuning op maat te ontwikkelen op basis van passende beoordelingen van de behoeften en met inaanmerkingneming van de verwachtingen van de betrokkenen en hun families bij de planning en verlening van diensten. Dit omvat onder meer de verlening van het recht om de dienstverlener en de zorgomstandigheden te kiezen uit een reeks opties;
22. verder steun te bieden voor de totstandbrenging en beschikbaarheid van het regelgevingskader, de infrastructuur, het gekwalificeerd personeel en de diensten waar voor zelfstandig leven behoefte aan is. Investerings in opleiding, veilige werkomgevingen en passende werkomstandigheden zijn van cruciaal belang voor de zorgverstrekkers die gemeenschapsgebaseerde ondersteuning en zorg bieden en die welke in wooninstellingen aan de slag zijn;
23. gemeenschappen beter te betrekken en inspraak te geven in het ontwerp en de uitvoering van beleidsmaatregelen via bijvoorbeeld het gebruik van slimme oplossingen zoals de deeleconomie, en synergieën tot stand te brengen tussen verschillende beleidsterreinen met het oog op het verwezenlijken van een hogere kosteneffectiviteit en houdbaarheid op lange termijn;
24. gelet op de veranderingen in het arbeidsbestel, betere onderwijsmogelijkheden en werkgelegenheid te bevorderen voor mensen die in woonzorginstellingen hebben gewerkt, en in te spelen op werkgelegenheids- en vaardigheidsbehoeften binnen de zorgsector. Om de overgang naar nieuwe vormen van werk in het kader van gemeenschapsgebaseerde zorg te versoepelen, is er behoefte aan passende omscholing en bij- en nascholing voor specialisten die in woonzorginstellingen werken, alsmede passende opleiding voor zorgverstrekkers die ondersteuning en zorg verlenen buiten instellingen;
25. Waar mogelijk vergelijkbare gegevens te verzamelen over het aantal personen dat in verschillende soorten wooninstellingen verblijft of andere vormen van zorg ontvangt, uitgesplitst naar de verstrekte diensten of de bijzondere behoefte, de reden van het verblijf, de leeftijd en het geslacht;

- **VERZOEKT HET COMITÉ VOOR SOCIALE BESCHERMING**

26. het vergaren en uitwisselen van ideeën, deskundigheid, ervaringen en veelbelovende praktijken in de omschakeling naar gemeenschapsgebaseerde ondersteuning en zorg in het kader van de open coördinatiemethode voor sociale bescherming en sociale inclusie in samenwerking met de Commissie verder te faciliteren en te stimuleren;
27. onder meer in het kader van het programma voor intercollegiale toetsing op het gebied van sociale bescherming en sociale inclusie thematische evaluaties te organiseren van positieve ontwikkelingen en resultaten die zijn bereikt inzake de omschakeling naar gemeenschapsgebaseerde ondersteuning en inzake de beschikbaarheid van ondersteuningsmogelijkheden;
28. in samenwerking met de Commissie en de Subgroep indicatoren van het Comité voor sociale bescherming de voornaamste werkingsgebieden te bepalen, een debat op te starten ende mogelijkheid te onderzoeken van het ontwikkelen van passende gemeenschappelijke indicatoren voor de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van langdurige zorgverlening in verschillende vormen van zorg.

REFERENTIES**Europese Unie**

- Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (PB C 326 van 26.10.2012, blz. 391);
- Europa 2020-strategie voor een slimme, duurzame en inclusieve groei, (EUCO 13/10);
- ESIF-rechtskader, met name de Verordeningen 1303/2013 (gemeenschappelijke bepalingen), 1304/2013 (Europees Sociaal Fonds) en 1301/2013 (Europees Fonds voor regionale ontwikkeling), PB 347 van 20.12.2013;
- Steunprogramma voor structurele hervormingen 2017-202 (PE-CONS 8/17);
- Interinstitutionele proclamatie betreffende de Europese pijler van sociale rechten².

Raad

- Conclusies van de Raad over gezond en waardig ouder worden (15955/09);
- Resolutie van de Raad van de Europese Unie en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over een nieuw Europees kader ten behoeve van personen met een handicap (10173/10);
- Conclusies van de Raad over de ondersteuning van de uitvoering van de Europese strategie inzake handicaps 2010-2020 (11843/11);
- Conclusies van de Raad over het Europees pact voor geestelijke gezondheid en welzijn: resultaten en verdere stappen (PB C van 8.7.2011, blz.1);
- Conclusies van de Raad over sociale governance voor een inclusief Europa (15070/15);
- Conclusies van de Raad over de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting: een geïntegreerde aanpak (10434/16);
- Conclusies van de Raad over het versnellen van het proces van de integratie van de Roma (15406/16);
- Conclusies van de Raad van de Europese Unie en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten over de bescherming van migrerende kinderen (10085/17).

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf

Commissie

- Proces in het kader van het Witboek over de toekomst van Europa (De sociale dimensie van Europa (8717/17), Het in goede banen leiden van de mondialisering (9075/17), De verdieping van de EMU (9940/17);
- Aanbeveling van de Commissie van 20 februari 2013 "Investeren in kinderen: de vicieuze cirkel van achterstand doorbreken" (2013/112/EU);
- Werkdocument van de diensten van de Commissie: Stand van zaken met betrekking tot de Aanbeveling van 2013 over "Investeren in kinderen: de vicieuze cirkel van achterstand doorbreken" (8712/17);
- Werkdocument van de diensten van de Commissie: Social Investment Package, Long-term care in ageing societies Challenges and policy options (Pakket sociale-investeringsmaatregelen, Langdurige zorg in vergrijzende samenlevingen Uitdagingen en beleidsopties) (SWD(2013) 41 final);
- Europese strategie inzake handicaps 2010-2020: een hernieuwd engagement voor een onbelemmerd Europa (COM(2010) 636 def.).

Andere

- VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD);
- Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM);
- Gemeenschappelijke Europese richtsnoeren inzake de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapsgebaseerde zorg en de toolkit voor de besteding van de middelen van de EU met dit doel (2012);
- VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap, algemene opmerking bij artikel 19: Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de samenleving, 29 augustus 2017;
- VN-Verdrag inzake de rechten van het kind;
- De beginselen voor ouderen van de Verenigde Naties (1991);
- Europese deskundigengroep betreffende de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapsgebaseerde zorg;
- Verslag van de ad-hocdeskundigengroep over de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapsgebaseerde zorg (2012);
- European Network on Independent Living (ENIL);
- Verslag van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten getiteld: "From Institutions to Community living", Part I - commitments and structures, Part II – funding and budgeting, Part III – outcomes for persons with disabilities (2017)";
- Conclusies over de resultaten van de conferentie "Dignity + Independent living = DI" (12 en 13 oktober, Tallinn, Estland)³.

³ http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Ministeeriumi_tutvustus_ja_struktuur/conference_conclusions.pdf